



## บทที่ 6

### สรุปผลการวิจัยอภิปรายและข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์ของโฆษกสตรีในหน่วยงานราชการที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ โดยอาศัยทฤษฎีของเฟมินิสต์ ที่มีแนวคิดในการต่อสู้และเรียกร้องเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิแห่งความเสมอภาคกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย ที่ต้องการสิทธิและโอกาสทางสังคมที่มีอิสระและเสรีภาพทางความคิด โดยทำการศึกษาในบริบทของสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่ผู้หญิงเข้ามาทำงานในระดับบริหารและงานในด้านต่าง ๆ มากขึ้น โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาลักษณะและพัฒนาการของการนำเสนอเนื้อหา เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของโฆษกสตรีที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์
2. เพื่อทราบทัศนคติของโฆษกสตรี เกี่ยวกับการทำหน้าที่โฆษกหรือรองโฆษก ภาพลักษณ์ที่ตนเองและภาพลักษณ์ที่คนอื่นมองโฆษกสตรี
3. เพื่อวิเคราะห์ทัศนคติของประชาชน เกี่ยวกับภาพลักษณ์โฆษกสตรีในด้านการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะโฆษกหรือรองโฆษก ตลอดจนคุณสมบัติ ความรู้ความสามารถและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของสตรีที่จะมาทำหน้าที่โฆษกหรือรองโฆษก

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แนววิธีการวิจัยแบบการนำเสนอภาพรวมของปรากฏการณ์ทางสังคม ที่เกี่ยวกับบทบาทของโฆษกสตรี ภาพลักษณ์ของโฆษกสตรี โดยผสมผสานกับแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีการ เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งในด้านของตัวโฆษกเอง สื่อมวลชน และ ประชาชน ซึ่งเป็นผู้รับสารส่วนใหญ่ มีเพียงส่วนน้อยที่ไม่ต้องการให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถสะท้อนภาพลักษณ์ที่ชัดเจนได้



ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

### 1. ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์โฆษกสตรีหรือรองโฆษกสตรี

ในการศึกษาผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกโฆษกสตรีหรือรองโฆษกสตรีที่ปฏิบัติหน้าที่ระหว่างปี พ.ศ. 2523 - 2536 โดยเป็น โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี 1 ท่าน โฆษกกระทรวงมหาดไทย 1 ท่าน รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี 3 ท่าน รองโฆษกกองทัพบก 1 ท่าน และรองโฆษกกรมตำรวจ 1 ท่าน มีรายละเอียดพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1 โฆษกสตรี มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ที่จบการศึกษา นิเทศศาสตร์ หรือวารสารศาสตร์ มีเพียง 2 คน โฆษกสตรีทุกคนได้ให้ความเห็นว่าสามารถปฏิบัติหน้าที่โฆษกหรือรองโฆษกได้ ซึ่งแสดงว่าการเป็นโฆษกหรือรองโฆษกจะจบการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป สาขาใดก็ได้สามารถปฏิบัติหน้าที่นี้ได้

1.2 โฆษกสตรีที่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่โฆษกหรือรองโฆษก เคยเป็นนักประชาสัมพันธ์มาก่อน 2 คน นอกจากนั้นไม่เคยเป็นมาก่อน การเป็นนักประชาสัมพันธ์มาก่อน โฆษกสตรีให้ความเห็นว่า จะช่วยให้การปฏิบัติงานหน้าที่โฆษกหรือรองโฆษกดีขึ้น เพราะทำให้มีประสบการณ์และคุ้นเคยกับผู้สื่อข่าว มองภาพการทำงานได้ชัดเจน และทำให้มีความระมัดระวังในการทำงาน ไม่ให้มีผลกระทบในทางลบกับผู้สื่อข่าวหรือผู้สื่อข่าว หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

#### 1.3 การทำงานของโฆษกสตรี

1.3.1 ในขณะปฏิบัติหน้าที่โฆษกหรือรองโฆษกได้ทำงานหน้าที่อื่นร่วมไปด้วย มีผลทำให้ได้รับประโยชน์ช่วยให้งานในหน้าที่โฆษกหรือรองโฆษกดีขึ้น เพราะทำให้รู้จักคนกว้างขวาง สามารถหาข้อมูลมาสนับสนุนในการปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดีและสะดวกมากขึ้น

1.3.2 การเป็นโฆษกหรือรองโฆษก ทำงานลักษณะค่อนข้างใกล้เคียงกัน แต่การรับผิดชอบในระดับของการตัดสินใจต่างกัน โฆษกจะต้องมีความรับผิดชอบมากกว่า

1.3.3 การเป็นผู้หญิงไม่ใช่อุปสรรคต่อการทำงานด้านโฆษกหรือรองโฆษก แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีบางหน่วยงานเห็นว่าบางเรื่องผู้หญิงไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับควรเป็นเรื่องของผู้ชาย เช่น งานคมนาคม ในด้านการมีครอบครัว ส่วนมากเห็นว่าไม่มีปัญหา ที่เห็นว่ามีปัญหาเพียง 1 คน โดยได้ให้ความคิดเห็นว่า เพราะเป็นผู้หญิง ต้องมีหน้าที่ดูแลสามี บุตร และครอบครัว บางครั้งไม่มีเวลาให้กับครอบครัว ทำให้งานในส่วนนี้บกพร่องไป ส่วนในเรื่องการยอมรับจากสื่อมวลชนก็ไม่มีปัญหาอะไร สื่อมวลชนให้การยอมรับและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

#### 1.4 ภาพลักษณ์ของโฆษกสตรีที่มีต่อตนเอง

1.4.1 โฆษกสตรีคิดว่าตนเองได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่โฆษกหรือรองโฆษก เนื่องจากมีคุณสมบัติสำคัญเรียงตามลำดับ ดังนี้

1.4.1.1 มีความรู้ความสามารถที่จะทำงานในหน้าที่ได้

1.4.1.2 มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น

1.4.1.3 มีการศึกษาดีและมีบุคลิกเป็นผู้นำหรือบุคลิกภาพเหมาะสม

ส่วนปัจจัยที่โฆษกสตรีคิดว่าไม่มีผลต่อการได้รับการแต่งตั้งเป็นโฆษกหรือรองโฆษก คือ จากอิทธิพลของสื่อมวลชน การมีชื่อเสียงด้านอื่น ๆ เช่น รูปร่างหน้าตา หรือ ความสวย เป็นต้น

1.4.2 การสนับสนุนให้ได้รับแต่งตั้งเป็นโฆษกสตรี ทุกคนตอบว่ามีผู้ให้การสนับสนุน เหตุผลคือ ส่วนใหญ่เห็นว่ามีคุณสมบัติตามที่หน่วยงานต้องการ เพราะมาจากสื่อมวลชนและมีส่วนน้อยที่เห็นว่าการแต่งตั้งเพราะเป็นผู้หญิง



1.4.3 การวางตัว/การแต่งกาย/บุคลิก/ความสวย โฆษกสตรีเห็นว่า การวางตัว/การแต่งกาย/บุคลิก/ความสวย มีผลต่อการทำงานของโฆษกสตรี

1.4.4 เพศกับการเป็นโฆษก โฆษกสตรีเห็นว่าผู้หญิงสามารถเป็นโฆษกได้ การเป็นโฆษกไม่ควรจำกัดเพศ และไม่ใช่อำนาจที่จำกัดเพศด้วย ทั้งขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ และการที่ผู้หญิงขึ้นเป็นโฆษกอาจได้เปรียบในแง่ของการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนและบุคคลทั่ว ๆ ไป เพราะมักจะได้รับความสนใจมากขึ้น

เมื่อถามถึงความคิดเห็นว่า โฆษกควรเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง จึงจะเหมาะสมกว่ากัน โฆษกสตรีให้ความเห็นว่าเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงก็ได้ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ การใช้ผู้หญิงอาจทำให้การแถลงข่าวดูสบาย ๆ ขึ้น เนื้อหาอาจดูเบาและลดความรุนแรงลงบ้าง กรณีข่าวที่แถลงเป็นเรื่องที่หนักและค่อนข้างล่อแหลม

1.4.5 ความคาดหวังต่อบทบาทโฆษกสตรี โฆษกสตรีส่วนใหญ่ได้ให้ความเห็นว่าเป็น

1.4.5.1 ได้รับการยอมรับเช่นเดียวกับบุรุษว่ามีความเด็ดขาดสามารถแก้ไขความขัดแย้งไม่แพ้โฆษกชาย

1.4.5.2 อยากให้โฆษกสตรีในวงการต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานราชการและเอกชน ได้รับการยอมรับและเชื่อถืออย่างกว้างขวางมากขึ้น

1.4.5.3 ต้องทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ สามารถแถลงข่าวที่ถูกต้องชัดเจน สามารถตอบคำถามที่ผู้สื่อข่าวมีข้อสงสัยได้ ให้ข้อมูล และความกระจ่างต่อสาธารณชนได้ รวมทั้งต้องสามารถแก้ไขความเข้าใจผิดของสาธารณชนให้ถูกต้อง ตรงกับข้อเท็จจริง

1.4.5.4 มีคุณสมบัติที่จะเป็นโฆษกได้เป็นเยี่ยม ทน เข้ากับสื่อมวลชน ได้ รู้การเมือง ทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและคณะรัฐบาล

## 1.5 ภาพลักษณ์ของโฆษกสตรีในสายตาคนอื่น

1.5.1 การทำหน้าที่โฆษกหรือรองโฆษก โฆษกสตรีให้ความเห็นว่า ในสายตาของคนอื่นมองโฆษกสตรีเหมือนคนปฏิบัติหน้าที่ตามธรรมดา ไม่มีอะไรเป็นพิเศษและก็อาจเฝ้าดูการทำงานว่าทำได้ดีเพียงใด มีความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งหรือไม่ พบว่ามีบางส่วนแต่ไม่ได้คาดหวังมากนัก แต่มีส่วนน้อยที่ไม่แน่ใจว่าสตรีจะทำอะไรได้เพราะสตรีเป็นเพศที่อ่อนแอไม่รู้งาน ในขณะที่ตัวโฆษกสตรีมักจะมองที่คุณสมบัติของตนเองมากกว่า

1.5.2 บทบาทหน้าที่ของโฆษกสตรีในวงกว้าง ระดับบริหารและหรือในวงแคบเฉพาะสตรีและเด็ก โฆษกสตรี เห็นว่า ยังไม่ได้รับการยอมรับนับถือเท่ากับโฆษกชาย แต่อาจไม่ใช่เพราะเป็นผู้หญิง แต่อาจเป็นเพราะความสามารถเท่า ๆ มากกว่า ที่โฆษกสตรียังเข้าไม่ถึงจุดนั้น

1.5.3 ความรู้สึกของคนอื่นที่เห็นว่าผู้หญิงส่วนมากได้เป็นแค่รองโฆษก โฆษกสตรีมีความเห็นว่า

1.5.3.1 เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับทุกองค์กรที่ผู้หญิงมักจะไม่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้นำ

1.5.3.2 คนส่วนมากไม่คาดหวังว่าผู้หญิงจะได้ทำหน้าที่รับผิดชอบมากกว่าผู้ชายอยู่แล้ว ดังนั้น อาจจะมีความรู้สึกว่าผู้หญิงเป็นได้แค่รองโฆษกก็เหมาะสมอยู่แล้ว

1.5.3.3 เป็นที่ตัวบุคคลมากกว่า

1.5.3.4 ถึงเวลาที่ผู้หญิงจะเป็นโฆษกได้แล้ว

1.5.3.5 ความสามารถยังไม่ถึงขั้นเป็นโฆษก เป็นแค่รองโฆษกยังไม่ถึงขั้น

1.5.3.6 เนื่องจากตำแหน่งโฆษกหรือรองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ส่วนใหญ่มาจากการแต่งตั้งทางการเมือง การเมืองที่ผ่าน ๆ มา ผู้หญิงได้รับเลือกเข้ามาน้อย ผู้หญิงจึงมีบทบาทไม่มากนัก

#### 1.5.4 โฆษกสตรีกับสื่อมวลชน

1.5.4.1 การยอมรับของสื่อมวลชน เมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นโฆษกหรือรองโฆษกใหม่ ๆ สื่อมวลชนส่วนใหญ่กล่าวถึงโฆษกสตรีในแง่ดี ภาพลักษณ์ที่ปรากฏในสื่อมวลชนกับภาพความเป็นจริง โฆษกสตรีส่วนใหญ่เห็นว่าไม่แตกต่างกันเนื่องจากรู้จักกันมาก่อน ส่วนที่เห็นว่าแตกต่าง เพราะสื่อมวลชนมักจะชมในแง่ความเป็นผู้หญิง ความน่ารักน่าเอ็นดู ทำให้ได้รับแต่งตั้งทั้ง ๆ ที่ความจริงการแต่งตั้งเป็นโฆษกหรือรองโฆษก น่าจะเป็นเรื่องความรู้ความสามารถมากกว่า

1.5.4.2 การเสนอข่าวส่วนใหญ่โฆษกสตรีเป็นฝ่ายเสนอข่าวให้สื่อมวลชน และมีบางส่วนเท่านั้นที่สื่อมวลชนจะเข้ามารับข่าวเอง

1.5.4.3 การเสนอข่าว โฆษกสตรีส่วนใหญ่คิดว่าสื่อมวลชนส่วนใหญ่ จะเสนอภาพโฆษกสตรีในเชิงบวกและเป็นกลาง เชิงลบไม่มี

1.5.4.3.1 หากเป็นข่าวของรัฐบาล สื่อมวลชนจะเสนอไปตามความจริง ตามเนื้อหาที่ให้ไปหรือสัมภาษณ์ไป แต่ถ้าหากเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป ไม่ใช่การแถลงข่าวแล้ว สื่อมวลชนมักเสนอข่าวในแง่ของชีวิตส่วนตัว ได้แก่ชีวิตครอบครัว การแต่งกาย เป็นต้น

1.5.4.3.2 ส่วนใหญ่สื่อมวลชนจะเสนอข่าวทุก ๆ ด้านตามข้อมูลของหน่วยงานที่รับผิดชอบ / ตามสถานการณ์และข้อมูลที่น่าสนใจ / ความสดใหม่ของข้อมูล / การมีผลกระทบของเนื้อหาข่าวต่อสังคมและประชาชน



1.5.4.4 การเสนอภาพโฆษกหญิงและโฆษกชายของสื่อมวลชน โฆษกสตรีส่วนใหญ่เห็นว่า การเสนอภาพโฆษกหญิงและโฆษกชายไม่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับผลงาน ถ้าหากข่าวที่แถลงเป็นที่น่าสนใจ ไม่ว่าโฆษกหญิงหรือโฆษกชายเป็นผู้แถลง สื่อมวลชนก็ให้ความสนใจและนำไปเสนอให้ประชาชนทราบ

1.5.5 ความสามารถของโฆษกสตรี เมื่อเปรียบเทียบความสามารถระหว่างโฆษกชายกับโฆษกหญิง โฆษกสตรีส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ประชาชน/สื่อมวลชนมองโฆษกชายกับโฆษกหญิงมีความสามารถไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากความสามารถเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลไม่เกี่ยวกับเพศ

## 2. ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน

จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของโฆษกสตรีในหน่วยงานราชการที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ ในการสำรวจ ได้สำรวจภาพลักษณ์ของโฆษกสตรีในหน่วยงานราชการที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2523-2536 ผลการสำรวจพอสรุปได้ ดังนี้

2.1 ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชายและเพศหญิงอย่างละเท่า ๆ กัน มีอาชีพรับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานลูกจ้างบริษัทเอกชน สื่อมวลชน นักเรียน/นักศึกษา และอาชีพอื่น เช่น ค้าขาย และทนายความ เป็นต้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 25 - 45 ปี มีรายได้ระหว่าง 5,000 - 20,000 บาท

2.2 ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อ่านหนังสือพิมพ์ และอ่านหนังสือพิมพ์ทุกวันมากที่สุด หนังสือพิมพ์ที่อ่านมาก ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ และมติชน เรียงตามลำดับ ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อ่านข่าวหน้าหนึ่ง และหน้าการเมืองเป็นประจำ นอกจากนั้น ส่วนใหญ่อ่านข่าวหน้าสังคม ข่าวหน้าการศึกษา ข่าวหน้าสตรี ข่าวหน้าวัฒนธรรมและบันเทิง ข่าวหน้าเศรษฐกิจ ข่าวหน้าต่างประเทศ และข่าวทุกหน้า เป็นบางครั้ง

## 2.3 การรับทราบผลงานและภาพที่สื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับโฆษกสตรี

2.3.1 การรับทราบผลงานของโฆษกสตรี จากการวิจัยพบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ได้รับทราบผลงานของโฆษกสตรีจากวิทยุโทรทัศน์ รองลงมาได้แก่ การรับทราบการแสดงผลงานทางหนังสือพิมพ์ การรับทราบผลงานทางวิทยุกระจายเสียงและนิตยสารและวารสารเป็นอันดับ 3 และ 4 ตามลำดับ

2.3.2 ภาพที่สื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับโฆษกสตรี จากการวิจัยพบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า สื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับโฆษกสตรี ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด มีบางส่วนแต่ไม่มากนักยังมองว่า สื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับโฆษกสตรียังไม่ตรงกับความจริง เหตุผลที่ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าสื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับโฆษกสตรีตรงกับความจริงมากที่สุดคือ สื่อมวลชนไม่มีเหตุผลต้องบิดเบือนและต้องเสนอภาพที่เป็นจริง มิฉะนั้นจะหมดความเชื่อถือจากบุคคลที่อยู่ในวงการเดียวกัน แต่ที่เห็นว่าสื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับโฆษกสตรีว่าไม่ตรงกับความจริง คือขึ้นอยู่กับเหตุการณ์และสถานการณ์ และขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างโฆษกสตรี

## 2.4 ภาพลักษณ์โฆษกสตรีในหน่วยงานราชการ

2.4.1 การรู้จักโฆษกสตรี จากการวิจัยพบว่าประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รู้จัก นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ แต่เมื่อเรียงลำดับจากมากไปน้อยของการรู้จักโฆษกสตรีแล้ว จะได้ดังนี้คือ นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ นางสุภารัตน์ เกษราพันธ์ นางวนิดา จิตต์หมั่น ดร.สายสุรี จุติกุล พันตำรวจโทหญิง ศิริวรรณ อนันต์โท พันตรีหญิง ภคินี อัลภาชน์ ม.ร.ว. จิชากร เสสสะเวช และนางสาววีตรี สุวรรณสภิตย์ แต่ในการวิจัยยังพบว่า มีสตรีที่มีชื่อเสียงและผลงานในวงการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ที่ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าเป็นโฆษกหรือรองโฆษกอยู่ด้วย



2.4.2 คุณสมบัติที่ทำให้โฆษกสตรี ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นโฆษกหรือรองโฆษก การวิจัยพบว่าโฆษกสตรีได้รับการแต่งตั้งให้เป็นโฆษกหรือรองโฆษกมีคุณสมบัติเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ มีความรู้ความสามารถที่จะทำงานในหน้าที่ได้ มีการศึกษาดี มีผลงานและประสบการณ์ทางด้านการประชาสัมพันธ์ มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น มีบุคลิกเป็นผู้นำหรือบุคลิกที่เหมาะสม และมีคุณสมบัติส่วนตัวอันจำเป็นแก่งานประชาสัมพันธ์ นอกจากนั้น จากการวิจัยพบว่า คุณสมบัติที่เห็นมีมากในตัวโฆษกสตรี ได้แก่ การมีความตั้งใจจริงในการทำงานในฐานะโฆษกหรือรองโฆษก การมีมนุษยสัมพันธ์ดี คุณสมบัติระดับปานกลาง ได้แก่ การมีเหตุผลควบคุมตนเองได้ดี และการมีความเจ็บช้ำสามารถตัดสินใจในเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดี การมีความเสียสละทุ่มเทต่องานในฐานะโฆษก การมีความละเอียดรอบคอบสุขุมในการทำงานในฐานะโฆษก

## 2.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานและความสามารถของโฆษกสตรี

2.5.1 การแสดงผลงานในด้านการแถลงข่าว ส่วนใหญ่โฆษกสตรีจะแสดงผลงานเกี่ยวกับสตรีและเด็ก สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมในระดับดี นอกเหนือจากการแถลงข่าวแล้ว ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าโฆษกสตรีควรมีหน้าที่ประชาสัมพันธ์และติดต่อประสานงานกับสื่อมวลชน และช่วยงานด้านสาธารณสุขและงานกุศลต่าง ๆ

2.5.2 ความสามารถของโฆษกสตรีเมื่อเปรียบเทียบกับโฆษกชายจากการวิจัยพบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เห็นว่า ความสามารถของโฆษกหญิงกับโฆษกชายไม่แตกต่างกัน ความสามารถไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศแต่ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ

2.5.3 ความสามารถในการแสดงออกของโฆษกสตรีในด้านต่าง ๆ จากการวิจัยพบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า โฆษกสตรีมีความสามารถในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับพอใช้ เช่น การแถลงข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ การเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ การได้เป็นข่าวทางวิทยุโทรทัศน์ การได้เป็นข่าวทางวิทยุกระจายเสียง เขียนบทความและนิตยสาร และการทำงานการกุศลและงานสังคม เป็นต้น

2.5.4 การเปรียบเทียบการทำงานระหว่างโฆษกชายและโฆษกหญิง จากการวิจัยพบว่า ผู้ชายและผู้หญิงที่ทำงานด้านโฆษกไม่มีความได้เปรียบเสียเปรียบในการทำงานในด้านนี้ ทั้งนี้ ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ ไม่ขึ้นอยู่กับเพศ ชายและหญิงมีความสามารถเท่าเทียมกัน และการทำงานขึ้นอยู่กับบุคลิกและความสามารถของแต่ละบุคคล ไม่ขึ้นอยู่กับเพศ และจากการสอบถามว่า ตำแหน่งโฆษกและรองโฆษกควรจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเห็นว่าตำแหน่งโฆษกและรองโฆษกจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงก็ได้ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสามารถ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศ

### ผลการวิเคราะห์เนื้อหาสิ่งพิมพ์

สิ่งพิมพ์ที่เสนอข่าวและเรื่องราวเกี่ยวกับโฆษกสตรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 - 2536 ที่นำมาศึกษา มีทั้งสิ้น 44 ชื่อฉบับ เป็นหนังสือพิมพ์ 16 ชื่อฉบับ นิตยสาร/วารสาร 28 ชื่อฉบับ มีจำนวนชิ้นของข่าว บทความ และคอลัมน์ต่าง ๆ เพียง 152 ชิ้นข่าวเท่านั้น เหตุที่หนังสือพิมพ์และนิตยสารวารสารที่ตรวจพบ การเสนอข่าวและเรื่องราวของโฆษกสตรี ค่อนข้างน้อย อาจเนื่องมาจาก

1. การศึกษาค้นหาข้อมูลจากห้องสมุดต่าง ๆ น้อยเกินไปเพราะได้ทำการค้นหาข้อมูลจากห้องสมุดต่าง ๆ เพียง 5 แห่ง ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ ศูนย์ข้อมูลหนังสือพิมพ์มติชน ห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และห้องสมุดกรมตำรวจ ข้อมูลที่ได้จึงอาจมีไม่มากพอ

2. การเก็บข้อมูลในด้านนี้ยังไม่ดีพอ เพราะเท่าที่ศึกษาแต่ละห้องสมุดไม่มีการเก็บข้อมูลด้านนี้โดยตรง จึงต้องหาเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นหลักประกอบด้วย

3. โฆษกสตรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 - 2536 มีเพียง 8 ท่านเท่านั้น และในช่วงปี 2523 - 2526 ซึ่งมีเพียงรองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี บทบาทยังมีไม่มากพอ และในช่วงปี 2527 - 2533 ก็เป็นยุคที่ปลอดโฆษกสตรี ข่าวและเรื่องของโฆษกสตรีจึงมีน้อยมาก ข่าวและเรื่องราวของโฆษกสตรี ประชาชนหรือสื่อมวลชนหันมาให้ความสนใจตั้งแต่ปี 2534 ซึ่งเป็นปีที่

นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี ได้แต่งตั้ง นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ เป็นโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และความสนใจได้เริ่มตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน แต่เรื่องราวและข่าวก็ยังไม่มีมากนัก

จากการวิเคราะห์สื่อสิ่งพิมพ์ที่เสนอข่าวและเรื่องราวโฆษกสตรี ได้ผลสรุปดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวและเรื่องราวของโฆษกสตรีมาก เรียงตามลำดับดังนี้ คือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มติชน สยามจดหมายเหตุ เดลินิวส์ และบ้านเมือง ส่วนนิตยสารที่เสนอมีปริมาณที่ไม่แตกต่างกันมากนัก นิตยสาร ได้แก่ ไฮคลาส ผู้หญิง สตรีสาร เป็นต้น
2. สื่อสิ่งพิมพ์ส่วนใหญ่จะเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับโฆษกสตรี ในรูปแบบต่าง ๆ 6 ประเภท คือ ข่าว คอลัมน์ประจำ คอลัมน์บุคคล สัมภาษณ์พิเศษ คอลัมน์ซุบซิบ และบทความ เนื้อหาที่น่าสนใจจะนำเสนอในรูปความสามารถในการทำงาน ภูมิหลัง บุคลิกภาพ และ คุณสมบัติทางกายภาพ เนื้อหาที่น่าสนใจได้แก่ เรื่องการทำงานในหน้าที่ ความรู้ความสามารถในการทำงาน ประสบการณ์ในตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ทั้งก่อนและหลังการเข้ามาทำหน้าที่เป็นโฆษกหรือรองโฆษก ชีวิตครอบครัว สามี บุตร บิดา มารดา ญาติพี่น้อง การแต่งกาย การศึกษา อาชีพ เป็นต้น การนำเสนอเนื้อหาของสื่อสิ่งพิมพ์ที่ได้นำเสนอให้ผู้อ่านเกิดภาพลักษณ์ในทางเป็นกลางและบวกต่อโฆษกสตรี

จากการวิจัยทั้ง 3 ทาง คือ การสัมภาษณ์โฆษกสตรี การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน และการวิเคราะห์เนื้อหาสื่อสิ่งพิมพ์ อาจสรุปประเด็นที่สอดคล้องและแตกต่างกันของภาพลักษณ์ต่อโฆษกสตรีที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ได้ ดังนี้

1. ภาพลักษณ์ต่อการปฏิบัติหน้าที่โฆษกหรือรองโฆษก ทั้งโฆษกสตรีและประชาชนมีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นโฆษกหรือรองโฆษก โดยเฉพาะคุณสมบัติที่สำคัญอันดับแรกคือต้องมีความรู้ความสามารถที่จะทำงานในหน้าที่ได้ ซึ่งมีคำกล่าวของนักรัฐศาสตร์ที่ว่า การจะมอบหมายงานให้ใครทำ ต้องดูความเหมาะสมกับงานและความรู้ความสามารถของเขา (Put the right man to the right job) จึงจะทำให้งานนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล



ส่วนความเห็นในเรื่องเพศที่จะมาทำหน้าที่โฆษกหรือรองโฆษก โฆษกสตรีหรือรองโฆษกสตรี ประชาชน และทัศนะจากสื่อมวลชน มีความเห็นสอดคล้องกันว่า เพศชายหรือเพศหญิงก็ได้ที่จะมาทำหน้าที่นี้ ถ้าหากมีความรู้ความสามารถ เพราะการเป็นโฆษกหรือรองโฆษกไม่จำกัดเพศ โลกและสังคมไทยในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป ในการยอมรับผู้หญิงที่ออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น บางครั้งบางอาชีพที่ผู้หญิงไปทำอาจจะได้เปรียบกว่าผู้ชายก็เป็นได้

2. การยอมรับโฆษกสตรีของสื่อมวลชน สื่อมวลชนได้ให้การยอมรับการปฏิบัติหน้าที่ของโฆษกสตรี คุ้นแก่งการเสนอข่าวโฆษกสตรี สื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์จะเสนอข่าวของโฆษกสตรีไปในทางบวก ถึงแม้จะมีการกล่าวถึงชีวิตครอบครัว สามี ลูกบ้าง แต่เป็นการเสนอข่าวที่เป็นจริงไม่บิดเบือนและข่าวที่เสนอส่วนใหญ่ จะเสนอในภาพเชิงบวกและเป็นกลาง การเสนอข่าวในเชิงลบน้อย ยิ่งโลกได้พัฒนาไปสตรีก็ยังมีสิทธิมากขึ้น เกือบเท่าเทียมบุรุษ สตรีได้ออกมาเรียกร้องสิทธิอันนี้ทำให้การเสนอข่าวของสื่อมวลชนได้พัฒนาไปเช่นเดียวกัน โดยให้ความสนใจข่าวของสตรีมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสตรีกลุ่มนี้ก็เป็นสตรีที่มีความรู้ ความสามารถจริง ๆ สื่อมวลชนจึงทำหน้าที่สร้างภาพลักษณ์จากภาพที่เป็นจริง

3. ภาพลักษณ์ของโฆษกสตรี คุ้นแก่งการรู้จักโฆษกสตรี ของประชาชนและสื่อมวลชน จากผลการวิจัยสอดคล้องกันคือรู้จักโฆษกสตรีในระดับมากพอสมควร แต่ยังมีบางส่วนสับสนระหว่างโฆษกสตรี กับผู้หญิงที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในวงการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เป็นบุคคลที่มีทั้งความเด่นและดิ่ง และยังทำหน้าที่ให้ข่าวด้วย

### อภิปรายผลการวิจัย

ข้าราชการ เป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการบริหารประเทศ โดยการนำนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา ไปสู่การปฏิบัติให้บังเกิดผลตามทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาที่ได้มีการกำหนดไว้

คนทั่วไปอาจเห็นว่าผู้หญิงไทยมีบทบาทและสถานภาพทางสังคมดีขึ้น โดยเฉพาะการทำงานในภาครัฐ ที่หลายส่วนราชการมีผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้หญิง แต่โดยข้อเท็จจริงบทบาทและสถานภาพของผู้หญิงไทยยังคงมีข้อสังเกตบางประการที่ควรจะให้มีความสำคัญในการแก้ไข เช่น ในเรื่องการยอมรับความรู้ความสามารถที่ยังถูกมองว่าด้อยกว่าผู้ชาย ชาดลิตีที่จะเท่าเทียมผู้ชายในตำแหน่งหน้าที่ราชการบางตำแหน่ง สาเหตุของการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงในระบบราชการ นอกเหนือไปจากความแตกต่างทางด้านร่างกายแล้ว การอบรมขัดเกลา ความคาดหวัง บทบาททางเพศจารีตและวัฒนธรรม ก็เป็นปัจจัยที่น่าถึงกรอบความคิดความเชื่อที่สังคมมีต่อเพศหญิง รวมทั้งความเชื่อที่เพศหญิงมีต่อตนเองด้วย ข้าราชการหญิงต้องมีทัศนคติที่ไม่ยอมแพ้ต่อภาวะการณที่เป็นอยู่ อายอมรับชะตากรรมที่สังคมกำหนดให้ ต้องจัดวางตนให้สมดุลระหว่างการเป็นผู้หญิงทำงาน และการเป็นแม่บ้าน นอกจากนี้ก็ยังมีระบบการกีดกัน ค่านิยมและการยอมรับผู้หญิงด้วยกันเองต้องพัฒนาให้เกิดขึ้น ลักษณะความซื่อสัตย์ของเพศหญิงที่มีมากเกินไปบางครั้งก็เป็นอุปสรรคได้เหมือนกัน ผู้หญิงมักจะให้มีความสำคัญในรายละเอียดของข้อมูลมากกว่าผู้ชาย เพราะมองในลักษณะจุลภาคมากกว่ามหภาค ผู้หญิงจึงใช้ข้อมูลและเวลาในการตัดสินใจเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ระบบราชการไทยจะอยู่รอดได้ก็ต้องได้รับการประคับประคองจากข้าราชการหญิง และในความซื่อสัตย์ควรจะเป็นอาวุธที่ใช้ป้องกันและทำลายการประพฤติมิชอบฉ้อราษฎร์บังหลวงของข้าราชการชาย ปัญหาด้านจิตใจและอารมณ์ก็เป็นอุปสรรคสำคัญ เมื่อเวลาที่ต้องตัดสินใจ ฝ่ายชายจะยึดหลักเกณฑ์ได้ดีกว่า

จากการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า ภาพลักษณ์ของโฆษกสตรีที่ได้นำเสนอออกมา จะเป็นภาพบวกมากกว่าลบ โดยสาเหตุนี้จะเป็นเพราะ

1. กลุ่มผู้หญิงที่เป็นโฆษกในหน่วยงานราชการนี้เป็นกลุ่มผู้หญิงที่ผ่านการเลือกสรรแล้ว ไม่ได้เป็นตัวแทนของผู้หญิงไทยทั่วไป ลักษณะเอกลักษณ์พิเศษของกลุ่มผู้หญิงกลุ่มนี้คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในระดับหนึ่ง ที่เป็นที่ยอมรับในวงการทำงานและมีชื่อเสียงในระดับหนึ่งมาก่อน ทั้งในแง่ของวงการศึกษาศึกษาและ การทำงานประจำมาก่อน และผู้หญิงกลุ่มนี้อยู่ใน ผู้ที่ถูกเลือกให้มาแก้ปัญหา ไม่ใช่เป็นผู้สร้างปัญหา เช่น โสเภณี

2. ช่วงที่ทำวิทยานิพนธ์นี้ เป็นช่วงที่มีกระแส Feminism สูง เพราะเป็นช่วง ทศวรรษที่มีการรณรงค์เรื่องสิทธิสตรี เพราะฉะนั้นสื่อมวลชนมักจะไม่ค่อยกล้าที่จะพูดถึงผู้หญิงใน ทางลบอย่างตรง ๆ

3. ฐานะส่วนตัวของผู้หญิงกลุ่มนี้สูง มีการศึกษาสูง ฐานะครอบครัวดี มีตำแหน่งหน้าที่ การงานดี อันนี้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ ฐานะ ครอบครัว ตำแหน่งหน้าที่ การศึกษา เป็นเครื่องพุงฐานะของผู้หญิง ดังจะเห็นได้ชัดในกรณีเมื่อเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่มีการศึกษาระดับ การศึกษาค่าเฉพาะในกลุ่มนี้ ยกตัวอย่างเช่น ดร.สายสุรี จุติกุล จบการศึกษาระดับปริญญาเอก กับ นางลดาวัลย์ วงศ์ศรีวงศ์ ที่จบการศึกษาระดับ ปริญญาตรี เป็นต้น จะเห็นได้ว่า ถ้าเครื่อง พุงฐานะของใครก่อนก็จะถูกโจมตีจากสื่อได้โดยง่าย

ส่วนเหตุผลที่ภาพลักษณ์ของโฆษกทั้งที่ปรากฏในสื่อ และจากทัศนคติของประชาชนออกมา เป็นบวกนั้น ในอีกด้านหนึ่งก็น่าจะมาจากวิธีการนำเสนอตัวเองของบรรดาสตรีกลุ่มนี้ในข้อเท็จจริง ผู้หญิงกลุ่มนี้มีคุณสมบัติหลายประการ เช่น มีทั้งความสุข มีทั้งการทำงานเก่ง มีความเหมาะสม มีความรู้ความสามารถ เป็นคนเด่นและดัง แต่ว่าประเด็นหลักที่เขาเสนอตัวออกไปจะไม่ใช่เป็น เรื่องความสุข แต่จะเป็นเรื่องการเป็นผู้หญิงทำงาน การเป็นผู้หญิงแกร่ง ข้อนี้สะท้อนให้เห็นได้ จากการให้สัมภาษณ์ทุกครั้งจะพูดถึงเรื่องการทำงาน ความรับผิดชอบ ยกตัวอย่างเช่น ดร.สายสุรี จุติกุล ความจริงท่านก็เป็นคนสวย แต่ไม่เคยเอาความสวยมาเป็นจุดขาย เอาเรื่องการทำงาน ความรู้ความสามารถมาเป็นจุดขาย ซึ่งตรงนี้ทำให้สรุปได้ว่า ถ้าผู้หญิงกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมต้องการ จะได้รับการยอมรับแบบนี้ ภาพลักษณ์แบบนี้ ก็ต้องนำเสนอตัวเองโดยเอาความรู้ความสามารถ มาเป็นจุดขาย อยู่ที่ตัวผู้หญิงเองจะเน้นทางด้านการพัฒนาบทบาทสื่อและการพัฒนาตัวผู้หญิงเอง ด้วย ถ้าเอาการเปลือยหน้าอกไปขาย ยกตัวอย่างที่ปรากฏในวงการบันเทิงเอาความใหญ่โตของ หน้าอกไปขาย หนังสือพิมพ์ก็จะนำเสนอหน้าอกของเธออยู่นั่นแหละ แต่ ดร.สายสุรี จุติกุล และ โฆษกสตรีในหน่วยงานราชการท่านอื่น ๆ ไม่ได้เอาความสวยเป็นจุดขายแต่เอาความสามารถ เอาการทำงานเป็นจุดขาย ในการนำเสนอภาพลักษณ์โดยผ่านสื่อเป็นหลัก



### ข้อสรุปจากการวิจัย

จากข้อมูลที่ผ่านมาทั้งหมดผู้วิจัยได้ค้นพบข้อมูลประการสำคัญคือ ภาพลักษณ์ของโฆษกสตรีในหน่วยงานราชการที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ที่ผ่านมา จะพบว่าไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องเพศเป็นสำคัญ แต่สาระสำคัญอยู่ที่การปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์ถูกต้องชัดเจน สามารถให้ข่าวได้ สามารถตอบคำถามได้ การเป็นเพศหญิงทำให้คุณมีความอ่อนลงในเนื้อหาของข่าวที่น่าเสนอ และภาพลักษณ์ที่ออกมาจะเป็นการคำนึงถึงความสามารถเฉพาะตัวของบุคคล ในแง่ของมนุษยสัมพันธ์ การควบคุมอารมณ์ของตนเอง และความสามารถในการตอบคำถามของสื่อมวลชน ดังนั้นเพศจึงไม่ใช่ประเด็นที่มาเป็นตัวกำหนด อย่างไรก็ตามกลุ่มบุคคลที่มาเป็นโฆษกและรองโฆษกนั้น ต่างก็เป็นผู้หญิงที่ได้รับการเลือกสรรแล้วว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และทำหน้าที่ในการบริหารได้เป็นอย่างดี ช่วยทำให้ภาพลักษณ์ในการทำงานของสตรีในภาพรวมดีขึ้นด้วย

### ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีข้อจำกัดในด้านข้อมูลเอกสารและเวลา เนื่องจากการค้นหาข้อมูลเอกสารได้มาจากห้องสมุดต่าง ๆ เพียง 5 แห่ง โดยเป็นข้อมูลเฉพาะที่มีการจัดเก็บไว้แล้วเท่านั้นและข้อมูลทางด้านเอกสารที่เกี่ยวกับโฆษกสตรีในหน่วยงานราชการก็ไม่มีผู้บันทึกไว้โดยตรง อีกทั้งเป็นการศึกษาในยุคเริ่มต้นข้อมูลจึงมีไม่มากนัก ซึ่งทำให้การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดอยู่มากในเรื่องของข้อมูลและเวลา เพราะบุคคลที่เป็นโฆษกมักจะมีภารกิจมากจนไม่มีเวลาให้ข้อมูลได้อย่างละเอียดครบถ้วนในทุกประเด็น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

### ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง ภาพลักษณ์ของโฆษกสตรีในหน่วยงานราชการที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การศึกษาวิจัยในประเด็นเรื่องเดี๋ยวนั้น ควรได้ให้ความสนใจในการวิเคราะห์โดยแยกประเภทของนิตยสารออกเป็นนิตยสารสำหรับผู้หญิง หรือนิตยสารสำหรับผู้ชาย ต่อไปอาจจะพยายามแยกว่า นิตยสารผู้หญิงกับนิตยสารผู้ชายเวลาเสนอข่าว ภาพข่าว บทความ คอลัมน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้หญิงจะมีภาพลักษณ์ที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร
2. นิตยสารผู้ชายอาจถือได้ว่าเป็นมุมมองของผู้ชาย น่าจะวิเคราะห์ดูว่าเวลาที่นำเสนอโฆษกสตรีในหน่วยงานราชการนี้ ถ้าเปรียบเทียบกับนิตยสารผู้หญิงกับนิตยสารผู้ชาย มุมมองในการนำเสนอจะเป็นอย่างไร
3. บทบาทของการศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีเฟมินิสต์น่าจะมองในโลกของผู้หญิงที่เป็นนักธุรกิจที่ได้รับการยอมรับในโลกของธุรกิจ น่าที่จะนำเอาทฤษฎีเฟมินิสต์เข้ามาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ว่าผู้หญิงในโลกธุรกิจก็มีความรู้ความสามารถเพียงใด แตกต่างจากอาชีพอื่นหรือไม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย